

Piilokääntäjät esiin

Paraprofessionaalinen kääntäminen suomalaisessa työelämässä

Léa Huotari, Minna Hjort & Outi Veivo
Turun yliopisto

Abstract

In this paper, we investigate the contexts, frequency, and actors of paraprofessional translatorial action in Finland through three pilot studies. The results of our two surveys and one job advertisement analysis indicate that paraprofessional translation is common across sectors and fields and performed under a wide variety of job titles. While translation rarely features explicitly in job advertisements for non-translator positions, we were able to uncover examples of, for example, communications, marketing, and secretarial roles in which translation was a named task. However, when we surveyed professionals of diverse fields, we discovered that translatorial action was in fact extremely common in expert professions and ranged from simple exchanges to demanding tasks such as the translation of highly specialised texts into an L2. Journalists are a common and increasingly researched example of an expert group that produces great amounts of texts through a translatorial process. While research has sometimes pointed to a lack of awareness and identification of translation among journalists, the pilot group in our study was predominantly aware of its significance. Furthermore, in an analysis of the languages involved, we found support for the key role of the English language in the Finnish working life.

Keywords: paraprofessional translation, translatorial action, visibility of translation, journalistic translation

Avainsanat: paraprofessionaalinen kääntäminen, translatorinen toiminta, kääntämisen näkyvyys, journalistinen kääntäminen

1 Johdanto

Suomalaisessa työelämässä käytetään suomen rinnalla yleisesti muita kieliä, erityisesti englantia (Kangasharju, Piekkari & Säntti 2010). Esimerkiksi kesäkuussa 2021 Yrittäjägallupiin vastanneista yrityksistä 87 % piti suomen sekä englannin osaamisen tarvetta yhtä suurena ja 24 % oli sitä mieltä, että vieraiden kielten merkitys kasvaa tulevaisuudessa edelleen (Hyry 2021). Suomalaisessa mediassa globalisoitumisen ja mediakentän muutoksen (esim. Couldry 2010; Muikku, Martikainen & Nurmi 2015) myötä vieraskielisten lähteiden käyttö on lisääntynyt, vaikka lähdekielivalikoima onkin samaan aikaan supistunut (ks. esim. Tuomasjukan 2022 nostama huoli toimitusten

kapenevasta kielitaidosta). Vaikka eri kielten käyttöä ja osaamistarpeita työelämässä on siis aiemmin tutkittu, niitä on harvemmin lähestytty translatorisen toiminnan näkökulmasta.

Tässä tutkimuksessa kartoitetaan työelämässä tapahtuvaa **translatorista toimintaa** kolmessa eri ammatillisessa kontekstissa. Keskitymme tarkastelemaan ammatillisissa konteksteissa tapahtuvaa translatorista toimintaa silloin, kun koulutusvaatimuksena ei ole kieli- tai käänösalan tutkintoa, tehtävänimike ei viittaa käänöstyöhön ja kun pääasiallinen toimenkuva ei ole kääntämistä tai sellaiseksi ymmärrettyä työtä. Translatorisella toiminnalla (alun perin Holz-Mänttari 1984) tarkoitamme Leena Kolehmaisen, Kaisa Koskisen ja Helka Riionheimon (2015: 373) tapaan sekä käänöstyöksi tunnistettua ja nimettyä toimintaa että sellaista saman sisällön esittämistä kahdella tai useammalla kielellä, jota toimija itse ei nimitä kääntämiseksi. Keskitymme niin sanottuun **paraprofessionaaliseen kääntämiseen** (esim. Koskela, Koskinen & Pilke 2017) ja nostamme esiin käänösalan kannalta piilossa eli sen ulkopuolella tapahtuvaa kääntämistä. Pyrimme siten laajentamaan ymmärrystä kääntämisen yhteiskunnallisesta merkityksestä. Tutkimuksemme täydentää toisaalta käänösalan työsuhteiden tutkimusta (esim. Ruokonen & Hjort 2019), toisaalta ei-ammattillisissa konteksteissa tapahtuvan translatorisen toiminnan tutkimusta Suomessa (esim. Harjunpää 2017).

Tutkimus koostuu kolmesta osatutkimuksesta. Ensimmäisessä osatutkimuksessa selvitetään työpaikkailmoituksista koostuvan aineiston avulla, minkälaisissa muissa kuin käänösalan työtehtävien (kääntäjä, kieliasantuntija ym.) hakuilmoituksissa kääntäminen on ilmipantuna työtehtävänä. Toisessa osatutkimuksessa tarkastellaan kyselytutkimuksen vastausten valossa, millaisissa työtehtävissä korkeakoulutettujen ammattilaisten työnkuvaan kuuluu kääntämistä muissa kuin käänösalan työtehtävissä. Kolmas osatutkimus pureutuu yhteen erityisalaan, journalistiseen translatoriseen toimintaan, pilottivaiheessa olevan kyselytutkimuksen avulla. Tutkimus pyrkii selvittämään, missä määrin toimittajien työhön kuuluu translatorista toimintaa ja miten he suhtautuvat siihen.

2 Translatorinen toiminta ja sen tekijät

Käännöstieteessä on perinteisesti keskitytty ammattimaiseen, institutionaaliseen kääntämiseen ja tulkkaukseen (Jääskeläinen, Kujamäki & Mäkisalo 2011). Viime aikoina tutkimus on kuitenkin laajentunut myös ei-ammattilisiin konteksteihin ja muihin kuin ammattikäntäjiin (Koskela, Koskinen & Pilke 2017; Koskinen 2017; 2020; Cadwell, Federici & O'Brien 2022). Tässä artikkelissa ei ole mahdollista käydä kattavasti läpi tätä aiempaa tutkimusta, mutta kuvaamme seuraavaksi lyhyesti kaksi niiden keskiössä olevaa käsitettä, **translatorisen toiminnan** (2.1) ja **paraprofessionaalisen kääntämisen** (2.2), ennen kuin siirrymme esittelemään osatutkimusten tuloksia.

2.1 Translatorisen toiminnan jatkumo

Kääntämisen käsitteen ytimenä voidaan pitää ajatusta siitä, että jonkin alkutekstin sisältö ilmaistaan toisella tekstillä (ks. esim. Nida & Taber 1969: 12) ja että näiden kahden (kirjallisen tai suullisen) tekstin välinen suhde perustuu jonkinlaiseen samuuteen. **Kääntämisen** ohella käytämme tässä artikkelissa laajempaa ja toimintaa tekstien sijaan painottavaa termiä **translatorinen toiminta** tarkoittamaan ”kaikkia niitä kielenkäyttäjän toimia, joissa jotakin yhdellä kielellä jo ilmaistua 'toistetaan' toisella kielellä” (Kolehmainen, Koskinen & Riionheimo 2015: 372–373). Käsite on alun perin Justa Holz-Mänttärin (1984, *translatorisches Handeln*). Holz-Mänttäre (mt.) halusi toiminnan teorian avulla määritellä kääntämisen uudestaan vastaamaan paremmin sitä, mitä ammattikäntäjät todellisuudessa tekevät. Käsitteen keskiössä on kohdetekstin funktio, ja se kattaa laajemman kirjon toimeksiantoon liittyviä toimintoja kuin pelkän lähdetekstin muotoilemisen toiselle tai useammalle kielelle. Näin kääntäjä nähdään monikulttuurisen viestinnän asiantuntijana, jonka toimenkuvaan kuuluu sekä Nidan ja Taberin (mt.) määritelmän mukaista suoraviivaista kääntämistä että asiakkaan, kohdekulttuurin ja/tai kohdeyleisön tarpeisiin mukautuvaa, alkutekstistä poikkeavaa kääntämistä ja monenlaisia toimintoja tiedonhausta työn ehdoista neuvotteluun (Holz-Mänttäre 1984; Kolehmainen, Koskinen & Riionheimo 2015: 375).

Holz-Mänttäre (1984) viittasi translatorisella toiminnalla alkujaan ainoastaan ammattimaiseen käänös- ja tulkkaustoimintaan, mutta käytämme käsitettä Kolehmaisen, Koskisen ja Riionheimon (2015) tapaan laajemmassa merkityksessä, jossa sitä voi harjoittaa kuka tahansa kielenkäyttäjä. Translatorinen toiminta muodostaa siten eräänlaisen jatkumon (mt. 373–374), jonka toisessa päässä on esimerkiksi arkikeskustelun lomassa tapahtuva kääntäminen ja toisessa ammattikäntäjän toiminta. Jonnekin tämän jatkumon keskivaiheille sijoittuu myös tutkimuskohteemme, sillä tarkoituksena on kartuttaa tietoa käänöstyöksi tunnistetun ja nimetyn toiminnan lisäksi myös sellaisesta saman sisällön esittämisestä kahdella tai useammalla kielellä, jota toimija itse ei välttämättä nimitä eikä tunnista kääntämiseksi ja jossa lähtötekstin määrittelemisen voi olla hankalaa. Tällaista on esimerkiksi alla luvussa 3.1 kuvattu referaatin laatiminen useammasta monikielisestä lähteestä tai luvussa 3.2 käsitelty journalistinen kääntäminen, joissa kääntämisen jäljet on usein häivytetty.

Puhuessamme jäljempänä kääntämisestä ja translatorisesta toiminnasta emme tee eroa kääntämisen ja tulkkauksen modaliteettien välillä, ellemmme toisin mainitse. Käsittelemme ainoastaan kieltenvälistä kääntämistä – kielensisäinen ja intersemioottinen kääntäminen on siis rajattu tutkimuksen ulkopuolelle.

2.2 Paraprofessionaalinen kääntäminen

Ammatillisissa konteksteissa ja rooleissa tapahtuvan translatorisen toiminnan harjoittajat voidaan jakaa karkeasti ammattikäntäjiin ja niin sanottuihin paraprofessionaaleihin (esim. Tyulenev 2014; Koskela, Koskinen & Pilke 2017). Ammattikäntäjyyden voi katsoa perustuvan pätevyyteen, jonka tuo yleensä alan tutkinto tai ammattitaito sekä ammatin säännöllinen harjoittaminen. Näin yksiselitteinen erottelu ei kuitenkaan

käytännössä ole, ja Claudia Angelelli (2020: 115) toteaaakin, että translatorisen toiminnan ammattimaisuuden määrittelemine on hankalaa. Tutkinto ei käytännössä aina ole määrittelevä tekijä: kaikilla kääntäjän tai tulkin ammatissa toimivilla ei nimittäin ole alan tutkintoa. Alan tutkinto puuttuu esimerkiksi monilta asioimistulkeilta, erityisesti nk. harvinaisemmissa kielissä (Kinnunen & Hirvonen 2020: 325–326), joissa koulutetuista ja pätevästä tulkeista on usein pula (Määttä, Kinnunen & Rautavuoma 2014: 96). Kääntäjän ja tulkin ammatit eivät myöskään ole suojattuja, eli niiden harjoittaminen ei ole luvanvaraista. Työsuhteisiin rekrytoituilta kääntäjiltä odotetaan yleensä akateemista tutkintoa, mutta kaikilla markkinoilla juuri käänösalan tutkintoa ei aina osata tai haluta nimetä vaatimukseksi (esim. Li 2021: 12; Hjort 2023; vrt. Bowker 2004: 967).

Paraprofessionaalinen kääntäminen on Koskelan, Koskisen ja Pilkkeen (2017: 406) mukaan sellaista ammatillisissa konteksteissa harjoitettavaa translatorista toimintaa, jota tekevät muut kuin kääntäjän tehtävään palkatut henkilöt keskeisten työtehtäviensä suorittamiseksi mutta eivät päätehtävänä. Käsitteeseen ei sisälly oletuksia tuotosten laadusta (mt.). Ammatti- ja paraprofessionaalinen kääntäminen voidaan erottaa myös ei-ammattimaisesta kääntämisestä, jollaisena voidaan pitää esimerkiksi harrastuksena, vapaaehtoistyönä tai arjen tilanteissa tapahtuvaa translatorista toimintaa (eronteista ks. esim. Tyulenev 2014). Para- ja ei-ammattimaisen kääntämisen tutkimuksen terminologinen kirjo on kuitenkin laaja ja vakiintumaton: voidaan puhua esimerkiksi **ad hoc -**, **kaksikielisistä**, **vapaaehtoisista**, **kouluttamattomista**, **sertifioimattomista**, **natiivi-** tai **luonnollisista kääntäjistä** tai **tulkeista** (Angelelli 2020) sekä **amatööri-** (Havumetsä 2021) tai **maallikkokääntäjistä** ja **-tulkeista**¹ (Pilke, Kolehmainen & Penttilä 2015) tai tietyn osa-alueen edustajista kuten **fanikäntäjistä** (O'Hagan 2009).

Ilmiönä paraprofessionaalien harjoittama translatorinen toiminta ei ole uusi. He ovat olleet vahvasti mukana mahdollistamassa kaupallista, kulttuurista ja uskonnollista vaihtoa kautta historian (Pym 2000). Paraprofessionaalien käsite kattaakin hyvin laajan ja heterogeenisen joukon toimijoita.

Yksi selkeästi tunnistettavissa oleva paraprofessionaalien ryhmä on toimittajat. Journalistinen kääntäminen on verrattain uusi tutkimuskohde käänöstieteessä, tutkimus on vilkasta (ks. Valdeón 2020), ja kääntämisen roolia uutistuotannossa on tutkittu 2010-luvulta alkaen myös mediatutkimuksen piirissä (ks. Valdeón 2018). Tutkimuksissa korostuu journalistisen kääntämisen näkymättömyys (Davier 2014) ja etenkin lähdetekstin todentamisen vaikeus (Davier & van Doorslaer 2018).

3 Kolme näkökulmaa paraprofessionaaliseen kääntämiseen

Tässä luvussa tarkastelemme paraprofessionaalista translatorista toimintaa kolmen erilaisen aineiston näkökulmasta: työpaikkailmoituksissa, asiantuntijatehtävissä ja journalistisessa työssä.

¹ Suomennekset kirjoittajien.

3.1 Kääntäminen työpaikkailmoituksissa

Ensimmäisessä osatutkimuksessa tarkastelemme kääntämisen näkymistä työtehtävänä sellaisissa työpaikkailmoituksissa, joissa haettava tehtävä ei ole varsinainen kääntäjän tehtävä. Tässä työpaikkailmoitusaineiston analyysissä keskitymme kartoittamaan sitä, millaisilla aloilla ja nimikkeillä paraprofessionaalista kääntämistä sisältävää työtä suomalaisilla työmarkkinoilla tehdään työpaikkailmoitusten perusteella. Osa-aineiston työnkuvauksia analysoidaan sen sijaan lähemmin vasta jatkotutkimuksissa. Tulosten merkitystä ja niiden suhdetta muiden osatutkimusten tuloksiin pohdimme artikkelin viimeisessä luvussa.

Aineisto on kerätty kahdelta suositulta työpaikkailmoitussivustolta (Monster.fi² ja Duunitori.fi) vuoden ajalta (lokakuu 2021–lokakuu 2022). Sivustoilla julkaistaan sekä niille suoraan tarjottuja työpaikkailmoituksia että välitetään muiden toimijoiden, kuten työ- ja elinkeinoministeriön TE-palveluiden, ilmoituksia. Ilmoitusten keräyksessä käytettyjä hakusanoja olivat *kääntää*, *käännös*, *översätta*, *översättning*, *translate*, *translation* ja *multilingual*. Hakutuloksista on karsittu kääntämiseen liittyvät mutta kääntämistä sisältämättömät työtehtävät sekä virheelliset osumat, joita aiheutti esimerkiksi *translate*-verbin metaforinen käyttö englanninkielisissä ilmoituksissa (esim. *translate strategy into action*).

Aineiston perusteella vaikuttaa ensinnäkin siltä, että kääntämistä sisältäviä muita kuin käännösalan tehtäviä jää tällä menetelmällä haaviin varsin vähän siihen nähden, kuinka usein kääntämistä sisältyy eri tehtäviin muiden osatutkimustemme perusteella: aineistonkeruujakson aikana löytyi ainoastaan 45 sellaista ilmoitusta, joissa kääntäminen on ilmoitettu yhdeksi tehtävään kuuluvista työtehtävistä.

Ilmoitukset julkaisi 41 eri työnantajaa. Ne ovat ilmoitusten perusteella odotetusti kansainvälisiä, mikä näkyy myös siinä, että lähes kaksi kolmasosaa (32) ilmoituksista on englanninkielisiä, kun suomenkielisiä ilmoituksia on 12 ja kaksikielisiä (suomi ja englanti) yksi. Työnantajista valtaosa (33) on sellaisia, jotka ovat osa kansainvälistä konsernia, joiden kotipaikka on muualla kuin Suomessa tai joilla on toimipisteitä useassa maassa. Toimipisteistä suurin osa (38) sijaitsee Suomessa ja pääkaupunkiseudulla (24). Lisäksi kolmessa tehtävässä on mahdollisuus valita etätöön ja kotimaisen (2) tai ulkomaisen (1) paikan välillä ja kahdessa etätö on ainoa vaihtoehto. Keskenään erilaisia tehtävänimikkeitä on 42, joista 30 on englannin- ja 9 suomenkielisiä. Neljä nimikettä on annettu kummallakin kielellä (kolme yksikielisessä, yksi kaksikielisessä ilmoituksessa).

Suurin osa työtehtävistä sijoittuu yksityiselle sektorille (N=39). Julkisen sektorin paikat ovat kunnallishallinnossa (2), valtiolla (1), suurlähetystöissä (2) ja yliopistossa (1). Kolmannen sektorin paikkoja ei aineistonkeruujaksolla löytynyt. Työnantajat luokiteltiin Tilastokeskuksen (2008) toimialaluokituksen mukaan (taulukko 1). Päätoimialaluokkia aineistossa on 11. Yksityisen sektorin aloista erottuvat etenkin tukku- ja vähittäiskauppa (13) ja teollisuus (8). Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (mt.; ks. myös Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämä YTJ-haku³) alakategorioista aineiston työnantajat

² Nykyinen Jobly.fi.

³ <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/tietopalvelut/ytj.html> [viitattu 22.6.2022].

edustavat 33 eri päätoimialaa lääketukkukaupasta ja tilintarkastuspalvelusta satelliittiviestintään ja ohjelmistojen suunnitteluun ja valmistukseen. Ilmoituksista 22 koskee vakituista ja 10 määräaikaista kokopäiväistä tehtävää. Osa-aikaisia tehtäviä on 7, kesätyöpaikkoja 2 ja harjoittelupaikkoja 3.

Taulukko 1: Paraprofessionaalista kääntämistä sisältävät tehtävät sektorin ja Tilastokeskuksen (2008) toimialaluokituksen mukaan

	N	%
Julkinen sektori	6	13,3
julkinen hallinto ja maanpuolustus (valtio, kunta)	3	6,7
koulutus (yliopistot)	1	2,2
ulkomaiset suurlähetystöt	2	4,4
Yksityinen sektori	39	86,7
tukku- ja vähittäiskauppa	13	28,9
teollisuus	8	17,8
hallinto- ja tukipalvelutoiminta	3	6,7
informaatio ja viestintä	3	6,7
majoitus- ja ravitsemustoiminta	3	6,7
ammattillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	2	4,4
rakentaminen	1	2,2
rahoitus- ja vakuutustoiminta	1	2,2
ei luokitusta / Suomessa rekisteröimätön	5	11,1
Kolmas sektori	0	0,0
Yhteensä	45	100,0

Taulukkoon 2 on puolestaan koottu yleisimmät tehtävätyypit Tilastokeskuksen (2010) ammattiluokituksen perusteella luokiteltuna. Taulukossa on tilanpuutteen vuoksi vain sellaiset tehtävät, joita on enemmän kuin yksi.

Taulukko 2: Ilmoitettujen tehtävien ammattiluokitukset, kun N=yli 1

	N	%
Mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntijat	9	20,0
Tiedottajat	6	13,3
Muut toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät	6	13,3
Johdon sihteerit ja osastosihteerit	3	6,7
Yleissihteerit	2	4,4
Käytön tukihenkilöt	2	4,4
Myyntiedustajat	2	4,4
Kirjailijat (sis. teknisen kirjoittajan)	2	4,4

Suurin osa paraprofessionaalista kääntämistä sisältävistä tehtävistä lukeutuu odotetusti tekstityötä ja myynnin tukitoimintoja sisältäviin tehtäviin kuten mainontaan ja markkinointiin, erilaisiin sihteerin ja assistentin tehtäviin ja muuhun toimistotyöhön sekä erilaisiin tiedottamisen ja verkkoviestinnän sekä verkkoylläpidon tehtäviin. Yleisimmät ammattiluokitukset ovat mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntija, tiedottaja ja muu (muualla luokittelematon) toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijä. Kirjo on kuitenkin suuri, sillä kaiken kaikkiaan arvioimme tehtävien edustavan 19 ammattiluokitusta. Yksittäisissä ilmoituksissa haetaan esimerkiksi niin konferenssi- ja tapahtumajärjestäjän, muun sähköasentajan, webmasterin kuin elektroniikan erityisasiantuntijankin luokkiin lukeutuvaa tekijää.

Ammattien kirjosta kertovat myös erilaiset tehtävänimikkeet: kääntämistä tehdään usein esimerkiksi erilaisissa assistentin tehtävissä (esim. *myynnin ja markkinoinnin assistentti*, *johdon assistentti*, *työmaa-assistentti*, *personal assistant*) ja muissa avustavissa ja tukevissa tehtävissä (esim. *tutkimusavustaja*, *community supporter*, *marketing supporter*). Työtä tehdään kuitenkin myös esimerkiksi *projekti-insinöörin*, *hissiasentajan* ja *IT Service Desk Specialistin* nimikkeillä.

Jokaisessa aineiston ilmoituksessa englanti on vaadittu työkieli. Suomi on ilmipantuna tai tekstistä pääteltävissä olevana käännöskielenä tai kielitaitovaatimuksena kaikissa paitsi kuudessa ilmoituksessa⁴, joista kolme koskee ulkomailla sijaitsevaa tehtävää. Muista kielistä hakijoiksi toivotaan myös ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten, muiden germaanisten kielten (saksa, hollanti) ja romaanisten kielten (ranska, espanja) osaajia. Aineiston ilmoituksissa on yleistä, ettei käännössuuntaa ole ilmaistu selkeästi (esim. ”You may be responsible for short translations”). Joskus se jää kokonaan hakijan kielitaitovaatimuksista tai yrityskielistä tekemien tulkintojen varaan (N=27), joskus taas työkieli/-kielet mainitaan, mutta kielisuuntaa ei tarkenneta (6). Vain 12

⁴ Näistä yhdessä suomen taidon mainittiin kuitenkin olevan etu.

ilmoituksessa kielisuunta on annettu tarkasti. Lisäksi siinä missä kielitaitovaatimukset on yleensä esitetty, käännösosaamista tai -kokemusta toivottuihin osaamisprofiileihin ei ole ilmipantu kuin kerran.

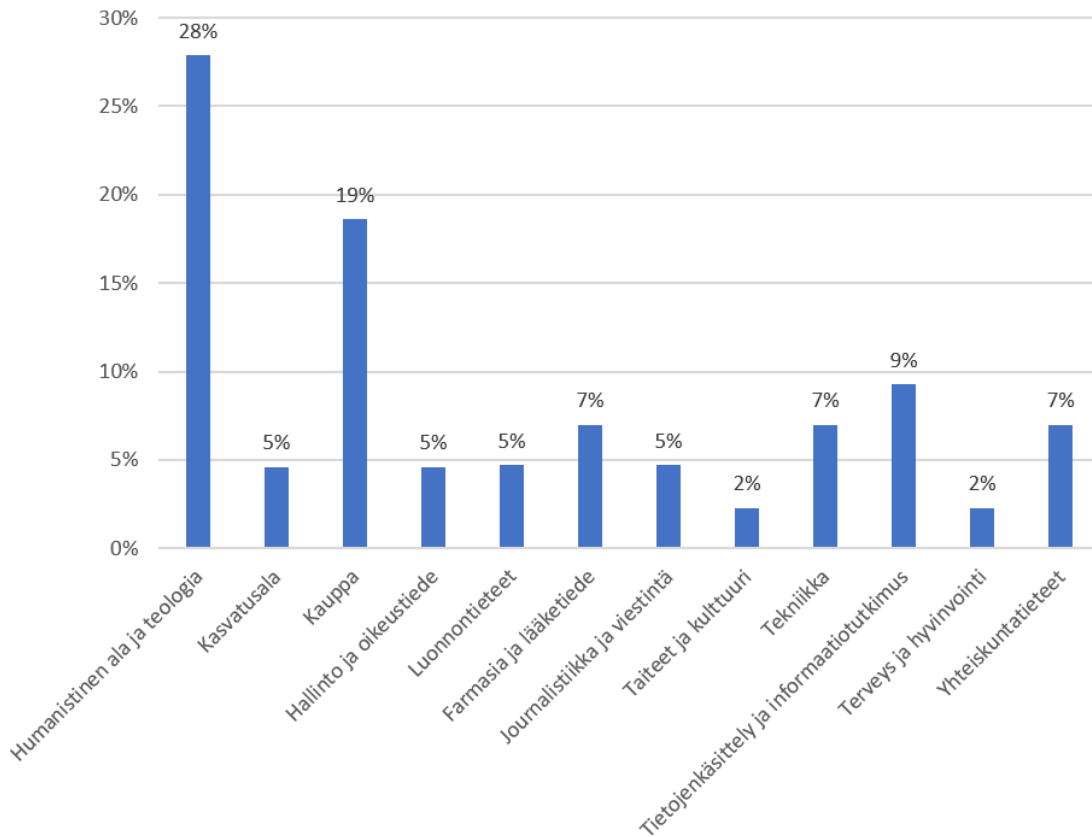
3.2 Kääntäminen asiantuntijatehtävissä

Toisen osatutkimuksen tavoitteena oli selvittää, missä määrin paraprofessionaalista kääntämistä kuuluu erilaisiin asiantuntijatehtäviin silloin kun kyse ei ole varsinaisesta kääntäjän tehtävästä. Aineisto kerättiin kyselytutkimuksella Webropol-työkalun avulla huhtikuussa 2022⁵. Kyselylinkkiä jaettiin sosiaalisen median kanavien kautta (LinkedIn, Facebook, Twitter), ja kyselyyn saatiin 140 vastausta. Vastaajia pyydettiin arvioimaan, miten usein heidän työhönsä kuuluu tehtäviä translatorisen jatkumon eri osa-alueilta (tekstien laatiminen vieraalla tai usealla kielellä, tekstien tai keskusteluiden tiivistäminen erikielisten lähteiden perusteella, kääntäminen ja tulkkaaminen). Koko jatkumoa koskevia vastauksia emme pysty tämän artikkelin puitteissa kuvaamaan, joten keskitymme tarkastelemaan kääntämistä koskevia tuloksia. Teemme siis yhteenvedon siitä, millaisia tehtävänimikkeitä oli niillä vastaajilla, jotka kertoivat työnkuvaansa kuuluvan kääntämistä, miten usein ja millaisia tekstejä he työssään kääntävät sekä mitä kieliä he siinä käyttävät.

Koska olemme kiinnostuneita paraprofessionaalisisesta kääntämisestä, tarkastelu on tässä rajattu vain niihin vastaajiin, joilla on jokin muu kuin kielialan pohjakoulutus (N=85). Näistä vastaajista 43, eli noin puolet, kertoi työtehtäviinsä kuuluvan kääntämistä. Heistä 44 % ilmoitti työnantajakseen yksityisen sektorin, 37 % julkisen sektorin ja 19 % kolmannen sektorin tai muun työnantajan. Tästä samasta joukosta kokopäiväisessä työssä oli 88 %, osa-aikaisessa 7 % ja sivutoimisessa tai muussa työsuhteessa 5 %. Lähes puolet vastaajista, joiden työtehtäviin kuuluu kääntämistä, ilmoitti ensisijaiseksi koulutus-alakseen humanistisen alan tai kaupan alan. Yhteenveto vastaajien pohjakoulutuksen aloista on esitetty kaaviossa 1.

⁵ Keväällä 2022 kerätty aineisto oli pilottitutkimus myöhemmin kerättävää laajempaa aineistoa varten. Tarkoituksena oli pilottivaiheessa kartoittaa erityisesti kauppatieteellisen koulutuksen saaneiden translatorista toimintaa, mutta kyselyyn vastasi lopulta monen eri koulutusalan ammattilaisia.

Kaavio 1. Ensisijainen koulutusala niillä vastaajilla, joiden työtehtäviin kuuluu kääntämistä (N=43)

Vaikka kääntäminen näyttäisi työtehtävänä kuuluvan erityisesti humanistiselta alalta (pois lukien kieliala) ja kaupan alalta valmistuneiden työtehtäviin, tämä painotus johtunee suurelta osin kyselyn jakelukanavasta. Otos kertoo samalla kuitenkin myös siitä, että kääntäminen voi olla osa työnkuvaa varsin monesta eri koulutustaustasta tulevilla asiantuntijoilla.

Mitä tulee tehtävänimikkeisiin, niitä oli tässä tarkasteltavilla 43:lla vastaajalla 31 erilaista. Eniten mainintoja oli tehtävänimikkeestä *viestintäasiantuntija* (5). Useampia kuin yksi maininta oli myös sellaisista tehtävänimikkeistä kuin *asiantuntija*, *koordinaattori*, *projektipäällikkö*, *toiminnanjohtaja*, *toimitusjohtaja* ja *yliopistonlehtori*. Pilottikyselyssä ei kysytty vastaajien työpaikan toimialaa, joten näistä yleisimmistä nimikkeistä ei voida päätellä, millä alalla vastaajat toimivat tai luokitella niitä samaan tapaan kuin osatutkimuksessa 1. Yksittäisiä mainintoja oli mm. sellaisista tehtävänimikkeistä kuin *Business Unit Manager*, *tuotepäällikkö (ohjelmistokehitys)*, *Head of Sales*, *HR Assistentti [sic]*, *lääkäri*, *kehityspäällikkö*, *Delivery Manager*, *ratkaisuarkkitehti* ja *yrittäjä*. Monet nimikkeet liittyvät kaupan ja informaatioteknologian alojen työtehtäviin, mutta nimikkeiden kirjo kertoo siitä, että kääntäminen on osa hyvin monia erilaisia asiantuntijatyötehtäviä.

Tehtävänimikkeiden lisäksi selvitimme myös, miten usein erilaisiin tehtäviin kuuluu kääntämistä ja mitä kieliä silloin käytetään. Yhteenveto vastauksista kysymykseen käännöstehtävien yleisyydestä on taulukossa 3.

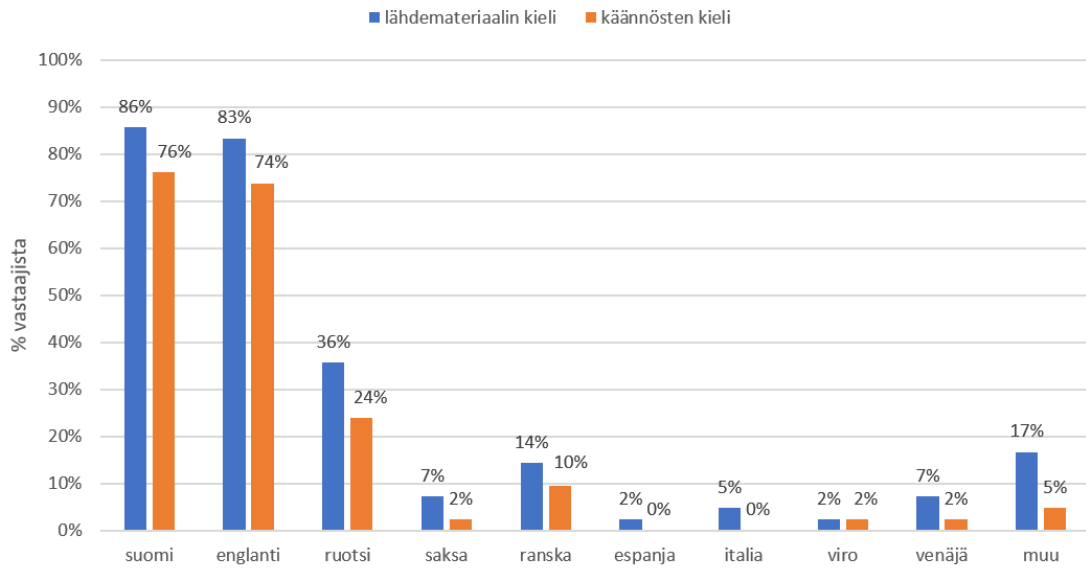
Taulukko 3. Vastaukset kysymykseen ”Kuinka usein työtehtäviisi kuuluu kääntämistä?” (N=43)

	päivittäin	viikoittain	kuukausittain	harvemmin	ei koskaan
suomesta vieraille kielelle	9 %	26 %	33 %	30 %	2 %
vieraasta kielestä suomeen	9 %	26 %	23 %	35 %	7 %
vieraasta kielestä toiselle vieraille kielelle	5 %	5 %	11 %	49 %	30 %

95 % vastaajista, joiden työtehtäviin kuului kääntämistä, ilmoitti ensikielensä olevan suomi. Kaikkein yleisintä oli kuitenkin tekstien kääntäminen suomesta vieraille kielelle. Vastaajista 98 % kertoi työssään kääntävänsä tekstejä suomesta vieraaseen kieleen, mutta yli 60 %:ssa tapauksista tällaisia työtehtäviä oli kuitenkin vain kuukausittain tai harvemmin. Vieraasta kielestä suomeen kääntäminen kuului vastaajista 93 %:n työkuvaan, mutta he kertoivat tekevänsä sitä hieman harvemmin kuin vieraille kielelle kääntämistä. Vieraasta kielestä toiseen vieraaseen kieleen kertoi kääntävänsä 70 % vastaajista, mutta tällaiset työtehtävät saattoivat olla hyvin satunnaisia, sillä niitä ei ollut edes joka kuukausi.

Yleisimmät käännöksissä käytetyt kielet olivat suomi ja englanti, mutta muitakin kieliä, erityisesti ruotsia, käytettiin jonkin verran. Yhteenveto käännöksissä käytetyistä kielistä on esitetty kaaviossa 2.

Kaavio 2. Käännöksissä käytetyt kielet

Ranskan kielen suhteellisen suuri prosenttiosuus vastauksissa johtuu todennäköisesti siitä, että kyselylinkkiä jaettiin ranskan yliopistonlehtorina toimivan kirjoittajan verkostojen kautta. Se ei siis välttämättä heijastele ranskan kielen käännöstehtävien todellista yleisyyttä työmarkkinoilla. Muista kielissä mainittiin lähtökielinä esim. norja, tanska, japani ja unkari ja käännösten kielinä mm. tanska ja ukraina.

Halusimme lopuksi vielä syventää kuvaa paraprofessionaalista kääntämisestä kysymällä, millaisia tekstejä vastaajat työssään kääntävät. Vastauksissa mainittiin useimmin sähköpostiviestit, asiakasviestintä, verkkosivut ja somejulkaisut. Kääntäminen oli siis monesti osa päivittäistä viestintää, kuten tämänkin yksittäisen vastaajan kommentti käännettävistä teksteistä osoittaa: ”Lyhyitä tekstejä, joita tarvitaan nopeasti ja ei aina kannata/ehdi lähettää käännöstoimistolle. Esim. somepostauksia tai yksittäisiä lauseita pidempään jo valmiiseen tekstiin.” Muita vastaajien mainitsemia tekstejä olivat mm. esitteet, esitykset, tiivistelmät, referaatit, konseptit, suunnitelmat, patentit, käyttöohjeet, sopimukset, ohjeet, tiedotteet, intrautiset, tilaukset, selvitykset, pöytäkirjat, määrittelyt, raportit, tuoteselosteet, ohjelmistokehityksen tiketit, dokumenttien mallipohjat, lehtiartikkelit, haastattelut, markkinointitekstit, mainokset, blogiartikkelit, verkkosivujen sisältö, videot, kaaviot ja sitaatit. Voidaan siis todeta, että paraprofessionaalisen kääntämisen kirjo asiantuntijatehtävissä on hyvin laaja ja kattaa monet arjen viestintätilanteet sekä tekstilajit.

Seuraavaksi siirrymme tarkastelemaan kääntämisen osuutta yhdellä rajatulla asiantuntija-alalla eli journalistisessa työssä.

3.3 Translatorinen toiminta journalistisessa työssä

Kolmas osatutkimus koski vieraskielisten lähteiden käyttöä journalistisessa työssä. Sen tavoitteena oli selvittää, missä määrin ja millaisissa konteksteissa journalistiseen työhön

kuuluu translatorista toimintaa. Aineisto kerättiin kyselytutkimuksella Webropol-työkalun avulla ajanjaksolla 12.–21.4.2022. Kyselylinkkiä jaettiin Journalistiliiton ja Globaalit journalistit -ryhmän Facebook-sivujen kautta sekä kohdennetusti yhden kirjoittajan oman Facebook-sivun kautta. Pilottikysely sisälsi 20–35 kysymystä (kysymysten määrä riippui vastaajan antamista vastauksista), ja siihen vastasi 16 toimittajaa. Vastanneet toimittajat toimivat eri medioissa: sanomalehdissä, verkkolehdissä, radiossa ja televisiossa. Samoin kuin toisessa osatutkimuksessa, vastaajia pyydettiin arvioimaan, miten usein heidän työhönsä kuuluu tehtäviä translatorisen jatkumon eri osa-alueilta. Kyselyssä keskityttiin erityisesti toimittajien käyttämiin vieraskielisiin lähteisiin ja strategioihin, joihin he turvautuvat varmistaakseen tietyn vieraskielisen sitaatin merkityksen. Lähteiden kuvattiin kyselyssä olevan ”kaikkea raakamateriaalia, jonka pohjalta toimittaja laatii tai muokkaa oman uutisensa tai reportaasiinsa”. Esimerkkeinä niistä annettiin ”haastattelut, puheet, lehdistötilaisuudet, uutissähkeet, twiitit sekä toisen median tuottamat sisällöt”. Sitaatilla taas tarkoitettiin ”suoraa tai epäsuoraa lainausta kirjallisesta tai suullisesta esityksestä, jonka toimittaja sisällyttää omaan uutiseensa tai reportaasiinsa”. Tässä artikkelissa keskitymme tarkastelemaan sitä, miten paljon toimittajat kertoivat käyttävänsä vieraskielisiä lähteitä ja miten paljon he arvioivat heidän työhönsä kuuluvan kääntämistä.

Pilottikyselyn vastaajista enemmistö oli miehiä (9), naisia oli viisi, ja kaksi ei halunnut vastata kysymykseen sukupuolesta. Enemmistöllä oli maisterin tutkinto (yhteensä 10). Vastaajien ensisijaiset koulutusalat olivat journalistiikka ja yhteiskuntatieteet. Kieliä oli lukenut pääaineenaan kaksi vastaajista.

Kun toimittajilta kysyttiin, kuuluuko heidän työhönsä kääntämistä⁶, enemmistö (12) vastasi myöntävästi ja vain neljä kieltävästi. Kolmen vastaajan kohdalla tämä vastaus oli kuitenkin ristiriidassa toisen kysymyksen kanssa, joka esitettiin myöhemmin kyselyssä. Kysymykseen ”käytäkö työssäsi vieraskielisiä lähteitä” nimittäin ainoastaan yksi vastaajista ilmoitti, ettei käytä lainkaan vieraskielisiä lähteitä. Kyseessä oli toimittaja, joka toimii uutis- ja ajankohtaisaiheiden parissa. Se, että kolme toimittajaa kertoi, ettei heidän työhönsä kuulu kääntämistä, vaikka he käyttävät vieraskielisiä lähteitä, saattaa selittyä toimittajan työn luonteella ja sillä, miten vieraskielisiä lähteitä käytetään uutisoinnissa. Ristiriidan taustalla saattaa olla myös käsitys kääntämisestä sananmukaisena, vain yhdestä lähtötekstistä tapahtuvana merkityksensiirtona. Aikaisempi tutkimus on nimittäin osoittanut, että kääntäminen on journalistisessa kontekstissa osittain näkymätöntä, oli kyse sitten kirjoitetuista (lehtijutut, verkkouutiset), puhutuista (radio, podcastit) tai multimodaalisista teksteistä (televisio tai internet). Perinteisen lähdetekstin määrittelemisen onkin journalistisessa kontekstissa hankalaa (ks. esim. Bani 2006). Yhdellä tekstillä voi olla useampia monikielisiä lähteitä ja todettua lähdetekstiä on usein hankala löytää, sillä kääntäminen on kiinteä osa uutisartikkelin prosessia (van Doorslaer 2010). Lisäksi kääntämisen jäljet on usein poistettu julkaistuista artikkeleista (ks. esim. Hernández Guerrero 2011; van Doorslaer 2009; Davier & van Doorslaer 2018; Davier 2014).

⁶ Kääntämistä ei määritelty erikseen kyselyssä.

Lähteiden käytön erityisluonne journalistisessa työssä voi osaltaan selittää sitä, miksi jotkut kyselyyn vastanneista toimittajista eivät miellä kääntävänsä. Lähteet toimivat ikään kuin taustamateriaalina, jota muokataan erittäin paljon. Tämä ilmenee hyvin kahden vastaajan vastauksista kohdassa ”[m]uita ajatuksia tai kommentteja vieraskielisten lähteiden käytöstä journalistisessa työssä”. Toinen totesi, että ne ovat ”osa työn arkea”, mistä voidaan päätellä, että käytäntö on yleistä. Toisen vastaajan kommentti kuvastaa hyvin kääntämisen luonnetta toimittajan työssä. Hän kirjoitti näin:

- (1) Käytän lähteitä lähinnä juontotyössä tai kaivaakseni tietoa. Harvoin tarttee olla suoria sitaatteja ja niin tarkkaa uutisointia koska juonnot on vapaampia. Tai sit käytän taustana johonkin aiheeseen. (Toimittaja 1)

Näin vieraskieliset lähteet nähdään eräänlaisena raakamateriaalina, josta sitten muokataan (täysin) uusi teksti uudelle kohdeyleisölle ja uuteen kontekstiin. Tätä tapaa integroida vieraskielisiä lähteitä kohdekielen tekstiin voikin olla vaikea pitää kääntämisenä, jos kääntäminen mielletään alkutekstin uskolliseksi ilmaisemiseksi kohdekielellä.

Lisäksi vastaajia pyydettiin kertomaan, miten suuri osa heidän lähteistään on vieraskielisiä. He arvioivat niiden osuudeksi keskimäärin 40 %, mutta suurimmillaan vieraskielisten lähteiden osuuden arvioitiin olevan jopa 80–90 %. Nämä arviot tulivat vastaajilta, jotka toimivat mm. ulkomaantoimittajina, eli tehtävässä, jossa vieraskielisiä lähteitä käytetään luonnollisesti paljon. Vastaajien joukossa oli myös kaksi tiedetoimittajaa, jotka ilmoittivat, että kaikista heidän käyttämistään lähteistä 50–70 % on vieraskielisiä. Tämä määrä ei myöskään yllätä, kun suurin osa tieteellisistä tutkimuksista julkaistaan nykyään englanniksi. Erot vieraskielisten lähteiden käytössä riippuivat paljon siitä, missä toimituksessa vastaaja toimi. Pienimmäksi niiden määrä arvioitiin kotimaan uutis- ja ajankohtaisaiheiden toimituksissa, joissa työskenteli kuusi toimittajaa. He ilmoittivat käyttävänsä työssään 0–20 %:sti vieraskielisiä lähteitä.

Kyselyssä selvitettiin myös vieraskielisten lähteiden alkuperää ja kieltä. Lähteiden alkuperä osoittautui moninaiseksi. Niiksi mainittiin niin uutistoimistoja, päivä- ja aikakauslehtiä, televisio- ja radiokanavia, sosiaalista mediaa, blogeja, lehdistötilaisuuksia kuin poliittisen johdon, asiantuntijoiden tai tavallisten ihmisten haastatteluja, yritysten vuosikertomuksia ja tiedotteita. Vastauksista käy ilmi, että englanninkieliset lähteet ovat yleisimpiä. Tätä selitettiin ajan puutteella ja kielitaidolla, kuten seuraavat vastaukset kuvaavat:

- (2) Itse teen pääasiassa kotimaan uutisia ja vain verkkovuoroissa ulkomaan uutisia eli nopeita lyhyitä uutisia. Välillä rikastan tekstejä käyttämällä lähteitä myös muilla kielillä kuin englanniksi, mutta tällaisessa työssä syvällinen perehtyminen on hankalaa. (Toimittaja 13).
- (3) Englanti hallitsee aika lailla, toisaalta sitä myös osataan jonkin verran eri puolilla maailmaa. (Toimittaja 11).

Englannin kielen hallitseva asema journalistisessa kääntämisessä onkin erityisen huomion kohteena jatkotutkimuksessa.

4 Pohdinta ja yhteenveto

Tässä tutkimuksessamme olemme kartoittaneet paraprofessionaalisen translatorisen toiminnan konteksteja, yleisyyttä ja tekijöitä Suomen työmarkkinoilla. Artikkelissa kuvattujen pilottitutkimusten tulokset viittaavat siihen, että translatorinen toiminta on yleistä ja sitä tehdään eri sektoreilla ja toimialoilla ja hyvin monenlaisin tehtävännimikkein, vaikka käännöstyötä ei kovin usein nostetakaan esiin esimerkiksi työpaikkailmoitusten tehtäväkuvauksissa. Tutkimuksemme antaa viitteitä siitä, että translatorinen toiminta on tyypillistä erityisesti asiantuntija-aloilla, ja esimerkiksi journalistin työssä sen rooli vaikuttaa olevan merkittävä. Tuloksissa korostuu erityisesti kääntäminen viestintätöinä (vrt. Ruokonen & Hjort 2019). Englannin kielen keskeinen asema suomalaisessa työelämässä nousi esiin myös tässä tutkimuksessa. Sen osaaminen oli edellytyksenä kaikissa tutkituissa työpaikkailmoituksissa. Lisäksi se oli yleisin kieli journalistien käyttämissä lähteissä, ja suomen jälkeen yleisin lähde- ja kohdekieli asiantuntijatehtävissä tapahtuvassa kääntämisessä.

Työpaikkailmoituksissa kääntäminen on tunnistettu ja ilmipantu työtehtäväksi erityisesti viestintään, markkinointiin ja sihteerityöhön liittyvissä tehtävissä, mutta translatorista toimintaa voi aineiston perusteella olla myös esimerkiksi asiakaspalvelun, teknisen tuen ja insinöörityön osana. Kaiken kaikkiaan kääntäminen mainittiin työtehtävänä ilmoituksissa kuitenkin verrattain harvoin. Tämä voitaisiin tulkita niin, että paraprofessionaalista kääntämistä sisältäviä muita kuin kääntäjän tehtäviä ei ole olemassa kovin paljon. Todennäköisempää – esimerkiksi tämän tutkimuksen muiden osatutkimusten tulosten valossa – on kuitenkin, että kääntäminen ei jostakin muusta syystä juuri näy tehtäväkuvauksissa, vaikka tehtävät sitä sisältäisivätkin.

Asiantuntija-aloille suunnatussa kyselyssä lähes puolet muun kuin kielialan pohjakoulutuksen saaneista kertoi työhönsä kuuluvan kääntämistä. Tämä osuus vaikuttaa yllättävän suurelta. Hieman yllättävää oli myös se, että vieraaseen kieleen kääntäminen oli paraprofessionaaleilla yleisempää kuin suomeen kääntäminen, vaikka suomi oli lähes kaikkien vastaajien ensikieli. Vastaajien mainitsemien tekstilajien kirjo oli erittäin laaja ja joukossa oli sellaisiakin tekstilajeja kuin patentit, joiden kääntämisen ei odottaisi kuuluvan paraprofessionaalien työnkuvaan.

Journalistisessa työssä kääntäminen on suurelta osin tunnustettua ja vieraskielisten lähteiden käyttö on yleistä, mutta niihin perustuvia tekstejä harvemmin mielletään käännöksiä.

Jatkossa paraprofessionaalista translatorista toimintaa olisi syytä tarkastella laajempien aineistojen valossa ja huomioida translatorisen jatkumon kirjo kattavammin. Jatkotutkimuksessa voitaisiin selvittää esimerkiksi sitä, kertovatko ilmoitustekstit jotakin siitä, millaisessa roolissa translatorinen toiminta kussakin tehtävässä on ja millaista osaamista sitä sisältävien tehtävien hakijoilta edellytetään. Lisäksi tulisi analysoida asiantuntijatehtävissä toimivien ammattilaisten vastauksia kattavammin, jotta selviää missä määrin erilaisiin tehtäviin kuuluu muita translatoriselle jatkumolle asettuvia tehtäviä kuin varsinaista kääntämistä. Olisi myös kiinnostavaa tarkistaa suuremmalla otoksella, ovatko asiantuntijatyössä tapahtuvaa kääntämistä koskevat tulokset yleistettävissä. Tutkimusta on tarkoitus jatkaa myös laadullisempaan suuntaan ja selvittää niin

haastattelu- kuin korpustutkimuksillakin, millaisia käsityksiä toimittajilla on kääntämisestä ja miten he työstävät vieraskielisiä lähteitä.

Kaiken kaikkiaan osatutkimusten tulokset viittaavat siihen, että kääntäminen näkyy tehtävänkuvauksissa harvoin eksplisiittisesti eikä sitä aina nimetä osaksi työtä silloin kun sitä tapahtuu, mutta käytännössä kääntämistä sisältyy kuitenkin laajalti moniin erilaisiin työtehtäviin. Tulokset viittaavat siis siihen, että kääntäminen on erilaisissa asiantuntija-tehtävissä yleistä, mutta paraprofessionaalinen kääntäminen jää usein piiloon tai tunnistamatta. Tämä kertoo samalla myös siitä, että translatorisella toiminnalla on Suomessa tärkeä yhteiskunnallinen merkitys, joka sekin kuitenkin jää usein piiloon. Näin ollen tarvitaan lisää tutkimusta paraprofessionaalisen kääntämisen toimintatavoista, mutta myös siinä tarvittavista taidoista ja työkaluista. Jatkotutkimuksille on tarvetta, jotta voidaan nostaa tämä piilokääntämisen osa-alue entistä paremmin esiin ja tarjota kohdennettua koulutusta vastaamaan paraprofessionaalisten kääntäjien tarpeita.

Lähteet

Angelelli, Claudia 2020. Non-Professional Interpreting and Translation. Teoksessa: Erik Angelone, Maureen Ehrensberger-Dow & Gary Massey (toim.) *The Bloomsbury Companion to Language Industry Studies*. Lontoo: Bloomsbury Publishing, 115–138.

Bani, Sara 2006. An Analysis of Press Translation Process. Teoksessa: Kyle Conway & Susan Bassnett (toim.) *Translation in Global News: Proceedings of the Conference Held at the University of Warwick 23 June 2006*. Coventry: University of Warwick, 35–45.

Bowker, Lynne 2004. What Does It Take to Work in the Translation Profession in Canada in the 21st Century? Exploring a Database of Job Advertisements. *Meta* 49:4, 960–972.

Cadwell, Patrick, Federico Federici & Sharon O'Brien, Sharon 2022. Communities of Practice and Translation: An introduction. *The Journal of Specialised Translation* 37, 2–15.

Couldry, Nick 2010. Jos ”medialla” on tulevaisuus, onko yleisölläkin? *Media & viestintä* 33:3, 5–16.

Davier, Lucile 2014. The Paradoxical Invisibility of Translation in the Highly Multilingual Context of News Agencies. *Global Media and Communication* 10:1, 53–72.

Davier, Lucile & Luc van Doorslaer 2018. Translation Without a Source Text: Methodological Issues in News Translation. *Across Languages and Cultures* 19:2, 241–257.

Harjunpää, Katariina 2017. *Translatory Practices in Everyday Conversation. Bilingual Mediating in Finnish-Portuguese Interaction*. Helsinki: Helsingin yliopisto. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3227-7> [viitattu 26.8.2022].

Havumetsä, Nina 2021. Näkökulmia kieltenväliseen siteeraukseen journalismissa ja sen laadunarviointiin. *MikaEL. Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu* 14, 29–43. Toim. Ritva Hartama-Heinonen, Laura Ivaska, Marja Kivilehto & Minna Kujamäki. Saatavissa: <https://www.sktl.fi/@Bin/2654272/MikaEL14+-+Havumetsa.pdf> [viitattu 25.8.2022].

Hernández Guerrero, María José 2011. Presencia y utilización de la traducción en la prensa española. *Meta* 56:1, 101–118.

Holz-Mänttari, Justa 1984. *Translatorisches Handeln. Theorie und Methode*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.

Hjort, Minna. 2023. Tiimpelaaja, joka bongaa pienimmätkin kirjoitusvirheet! – Mitä työpaikkailmoitukset kertovat siitä, kenelle ja missä kääntäjän tehtäviä Suomessa on tarjolla? *MikaEL. Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu* Vol. 16, 7–23. Toim. Laura Ivaska, Marja Kivilehto, Maarit Koponen & Simo K. Määttä.

Hyry, Jaakko 2021. Yrittäjägallup kesäkuu 2021. Kielitaidon merkitys yrityksissä. Saatavissa: https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2021/09/yrittajagallup_kesa_2021_kielitaito.pdf [viitattu 26.8.2022].

Jääskeläinen, Riitta, Pekka Kujamäki & Jukka Mäkisalo 2011. Towards Professionalism – or Against it? Dealing with the Changing World in Translation Research and Translator Education. *Across Languages and Cultures* 12:2, 143–156.

Kangasharju, Helena, Rebekka Piekkari & Risto Sääntti 2010. Yrityksen kielipolitiikka: missä se piilee? Teoksessa: Hanna Lappalainen, Marja-Leena Sorjonen & Maria Vilkkuna (toim.) *Kielellä on merkitystä. Näkökulmia kielipolitiikkaan*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 136–157.

Kinnunen, Tuija & Maija Hirvonen 2020. Saavutettava viestintä ja osallisuuden kokemus. Teoksessa: Maija Hirvonen & Tuija Kinnunen (toim.), *Saavutettava viestintä. Yhteiskunnallista yhdenvertaisuutta edistämässä*. Helsinki: Gaudeamus, 321–339.

Kolehmainen, Leena, Kaisa Koskinen & Helka Riionheimo 2015. Arjen näkymätön kääntäminen. Translatorsin toiminnan jatkumot. *Virittäjä* 119:3, 372–400.

Koskela, Merja, Kaisa Koskinen & Nina Pilke 2017. Bilingual Formal Meeting as a Context of Translatoriality. *Target* 29:3, 464–485.

Koskinen, Kaisa 2017. Translatorial Action in Non-Professional Translation Communities: The Tampere City Council in 1875. Teoksessa: Kristiina Taivalkoski-Shilov, Liisa Tiittula, & Maarit Koponen (toim.), *Communities of Translation and Interpreting*. Vita Traductiva 9. Montréal: Éditions québécoises de l'œuvre, 37–61.

Koskinen, Kaisa 2020. Translatorial Linguistic Ethnography in Organizations. Teoksessa: Sierk Horn, Philippe Lecomte & Susanne Tietze (toim.), *Managing Multilingual Workplaces: Methodological, Empirical and Pedagogic Perspectives*. New York & Lontoo: Routledge, 60–77.

Li, Xiangdong 2021. Identifying In-demand Qualifications and Competences for Translation Curriculum Renewal: A Content Analysis of Translation Job Ads. *The Interpreter and Translator Trainer* 16:2, 177–202.

Muikku, Jari, Virpi Martikainen & Heikki Nurmi 2015. *Suomen digitaaliset sisältömarkkinat: kasvun ja kehityksen edellytykset*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-369-9> [viitattu 26.8.2022].

Määttä, Simo, Tuija Kinnunen & Veera Rautavuoma 2014. Asioimistulkkauksen toimijuudet. *MikaEL. Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu* 8. Toim. Ritva Hartama-Heinonen, Marja Kivilehto, Minna Ruokonen & Leena Salmi. Saatavissa: https://www.sktl.fi/@Bin/533370/M%C3%A4%C3%A4tt%C3%A4_Kinnunen_Rautavuoma_MikaEL2014.pdf [viitattu 25.8.2022].

Nida, Eugene & Charles Taber 1969. *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: E. J. Brill.

O'Hagan, Minako 2009. Evolution of User-generated Translation: Fansubs, Translation Hacking and Crowdsourcing. *The Journal of Internationalization and Localization* 1, 94–121.

Pilke, Nina, Leena Kolehmainen & Esa Penttilä 2015. Luonnollinen kääntäminen, kielenvälitys, ad hoc -tulkkaus? Terminologinen näkökulma käänntieteen reuna-alueille. *Virittäjä* 119:3, 318–341.

Pym, Anthony 2000. *Negotiating the Frontiers: Translators and Intercultures in Hispanic History*. Manchester: St. Jerome.

Ruokonen, Minna, & Minna Hjort 2019. O Translator, Where Art Thou? In-house Translators' Physical Location and Organisational Position. Teoksessa: Heidi Hirsto, Mona Enell-Nilsson & Nicole Keng (toim.) *Työelämän viestintä II. VAKKI-symposium XXXIX 7.–8.2.2019. VAKKI Publications* 10. Vaasa: VAKKI, 95–108.

Tilastokeskus 2008. Toimialaluokitus. Saatavissa: <https://www.stat.fi/fi/luokitukset/toimiala/> [viitattu 5.8.2022].

Tilastokeskus 2010. Ammattiluokitus. Saatavissa: <https://www2.tilastokeskus.fi/fi/luokitukset/ammatti/> [viitattu 25.8.2022].

Tuomasjukka, Tuukka 2002. Toimitusten kapea kielitaito huolettaa: suuri osa jutuista syntyy suomen- ja englanninkielisten lähteiden pohjalta. *Suomen lehdistö* 27.1.2022. Saatavissa: <https://suomenlehdisto.fi/toimitusten-kapea-kielitaito-huolettaa-suuri-osa-jutuista-syntyy-suomen-ja-englanninkielisten-lahteiden-pohjalta/> [viitattu 29.6.2022].

Tyulenev, Sergey 2014. *Translation and Society: An Introduction*. New York: Routledge.

Valdeón, Roberto 2018. On the Use of the Term 'Translation' in Journalism Studies. *Journalism: Theory, Practice & Criticism* 19:2, 252–269.

Valdeón, Roberto 2020. Journalistic Translation Research Goes Global: Theoretical and Methodological Considerations Five Years on. *Perspectives* 28:3, 325–338.

van Doorslaer, Luc 2009. How Language and (Non-)translation Impact on Media Newsrooms: The Case of Newspapers in Belgium. *Perspectives* 17:2, 83–92.

van Doorslaer, Luc 2010. Journalism and Translation. Teoksessa: Yves Gambier & Luc van Doorslaer (toim.) *Handbook of Translation Studies*. Vol. 1. Amsterdam: John Benjamins, 180–184.

Kirjoittajat

Minna Hjort toimi vuosina 2019–2022 englannin kielen yliopisto-opettajana Turun yliopistossa. Tällä hetkellä hän toimii Euroopan komission kääntäjänä Luxemburgissa. Tutkimuksessaan hän tarkastelee muun muassa kääntäjien työsuhteita, tabukielenkäyttöä ja sen kääntämistä sekä kielimaisemia.

Sähköpostiosoite: minna.hjort@utu.fi

Léa Huotari toimii ranskan kielen ja kääntämisen yliopisto-opettajana Turun yliopistossa. Hänen tutkimusaiheitaan ovat journalistinen kääntäminen, kontrastiivinen kielentutkimus, kognitiivinen käänntöstiiede ja erityisemmin käänntösuniversaalit.

Sähköpostiosoite: lea.huotari@utu.fi

Outi Veivo toimii yliopistonlehtorina Turun yliopistossa. Hänen tutkimusaiheitaan ovat muun muassa monikieliset oppijat, kääntämisen opetus ja kääntäjien koulutus.

Sähköpostiosoite: outi.veivo@utu.fi